Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikon asiassa, minkä johdosta esitämme seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyyskassalakia, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia. Muutokset koskisivat palkansaajan työssäoloehtoa, työttömyysetuuden sovittelua ja työttömyysetuusoikeuden alkamisen ajankohtaa sekä työttömyysetuuksiin maksettavia lapsikorotuksia.

Työttömyyspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaa palkansaajan työssäoloehtoa muutettaisiin siten, että työssäoloehto määräytyisi jatkossa palkkatyöstä saatujen vakuutuksenalaisten tulojen perusteella. Vakuutuksenalaisia tuloja koskevalla edellytyksellä korvattaisiin nykyiset kalenteriviikkokohtaista työaikaa koskevat edellytykset työssä-oloehdon kerryttämisessä. Kyse on ns. palkansaajan työssäoloehdon euroistamisesta.

Palkansaajan työssäoloehto pidennettäisiin nykyisestä noin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Ansiopäivärahan määräytymistä koskeviin säännöksiin tehtäisiin palkansaajan työssäoloehdon muuttamisen johdosta tarvittavat muutokset.

Työttömyysetuuden sovittelusta poistettaisiin niin kutsuttu suojaosa eli se osa tuloa, jota ei huomioida sovitellun työttömyysetuuden määrän laskennassa.

Etuusoikeuden alkamisen osalta omavastuuaikaa esitetään pidennettäväksi viiden päivän työttömyyttä vastaavasta ajasta seitsemään työttömyyspäivään.

Työttömyysetuuden lapsikorotukset esitetään poistettavaksi, mistä seuraa muutoksia myös työttömyysturvalain mukaisen liikkuvuusavustuksen määrään sekä eräisiin työttömyysetuuksien rahoitusta koskeviin säännöksiin.

Lisäksi niin ikään etuusoikeuden alkamiseen liittyen esitetään, että yli kaksi viikkoa kestävän kokoaikatyön päättyessä maksettava lomakorvaus estäisi työttömyysetuuden maksamisen ajalta, jolle lomakorvaus jaksotetaan.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu julkisen talouden rahoitusaseman kohentamiseksi vahvistamaan julkista taloutta toimenpidekokonaisuudella, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti kuudella miljardilla eurolla vuoden 2027 tasossa. Neljä miljardia tästä on tarkoitus toteuttaa menosopeutuksilla ja kaksi miljardia työllisyyttä parantavilla toimenpiteillä. Tämän esityksen toimenpiteet ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta, ja niillä tavoitellaan nettomääräisesti noin 250 miljoonan euron menosopeutusta sekä noin 20 000 henkilön työllisyyskasvua. Työllisyyden kasvun arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Muutosten soveltaminen olisi porrastettu niin, että voimaantulosta alkaen sovellettaisiin omavastuuajan pidentämistä ja lomakorvauksen vaikutusta koskevia ehdotuksia, 1.4.2024 alkaen sovellettaisiin lapsikorvauksen poistamista ja sovittelun suojaosan poistamista koskevia ehdotuksia ja 2.9.2024 alkaen sovellettaisiin työssäoloehtoa koskevia ehdotuksia.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun aikana Suomen Yrittäjät ry:llä on ollut mahdollisuus kommentoida esitystä.

Hallituksen tavoite julkisen talouden vahvistamiseksi edellyttää selkeitä toimia heti ja viipymättä. Mitä korkeampi velka meillä on, sitä suurempi osa verovaroista menee velan hoitoon. Tämä on myös talouskasvulle haitallista, kun rahat valuvat velkarasituksen maksuun. Siksi velkaantumisen kuriin laittaminen on tärkeää. Osana julkisen talouden tasapainottamista tulee tarkastella myös työttömyysturvajärjestelmää.

Ehdotettujen muutosten staattinen vaikutus on esityksen mukaan valtion ja kuntien taloutta heikentävä. Muutosten arvioidaan kuitenkin lisäävän työllisyyttä ja tätä kautta vahvistavan julkista taloutta 550 miljoonalla eurolla ja tämä merkitsisi myös valtion ja kuntien talouden huomattavaa kohentumista.

Ehdotetut muutokset parantaisivat työnteon kannustimia ja siten työvoiman saatavuutta yrityksiin. Muutoksilla olisi vaikutusta työttömyysvakuutusmaksun tasoon laskevasti mikä pienentää yritysten työvoimakustannuksia.

Pidämme esityksen vaikutusarviointeja uskottavina ja niiden tukevan sitä, että esitetyt muutokset on syytä saattaa voimaan mahdollisimman pian. Pidämme esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina ja kannatettavina. Esityksen yksittäisistä ehdotuksista haluamme nostaa esiin seuraavaa:

Sovittelun suojaosa on yksittäisissä tilanteissa parantanut jossain määrin kokonaan työttömän henkilön kannustimia ottaa vastaan osa-aikaista työtä. Samalla se on kuitenkin asettanut rajan, jolla työnteon lisääminen ei olekaan ollut enää kannattavaa. Suojaosan kokonaistyöllisyyttä parantavasta vaikutuksesta ei ole tutkimustietoa ja työttömän kannustimet tehdä osa-aikaista työtä ovat ilman suojaosaakin kohtalaisen hyvät. Esitystä voidaan siten pitää perusteltuna ja kannatettavana. On kuitenkin syytä jatkossa tarkasti seurata tämän muutoksen vaikutuksia työllisyyteen.

Työttömyysetuuden lapsikorotusten poistamisen bruttovaikutus lapsiperheiden käytössä oleviin tuloihin on esityksen mukaan työttömyysetuuden leikkausta pienempi, sillä muutos vaikuttaisi voimakkaasti toimeentulotukeen ja yleiseen asumistukeen, joita siis maksettaisiin jatkossa enemmän. Vaikutus on kuitenkin tuloja pienentävä, joten jatkossa on syytä tarkastella kokonaisuutena lapsiperheiden käytössä olevia tuloja ja niiden vaikutuksia lasten hyvinvointiin.

Toteamme lisäksi, että sekä palkansaajan työssäoloehdon pidentäminen että euroistaminen lähentävät sitä merkittävästi yrittäjän työssäoloehdon kanssa, joten on todennäköisesti helpompaa toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoite valmistella malli ns. yhdistelmävakuutuksesta puoliväliriiheen mennessä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
työmarkkina-asioiden päällikkö